

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**EUGENE IONESCO'NUN
“MACBETT” ADLI ESERİNİN EDEBİ TAHLİLİ, NEDİME,
(II. Cadı) KARAKTERİNİN İNCELENMESİ VE ROL
ÜZERİNE ÇALIŞMALAR**

Yüksek Lisans Tezi

LARA AYSAL

İSTANBUL, 2009

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK PROGRAMI**

**EUGENE IONESCO'NUN
“MACBETT” ADLI ESERİNİN EDEBİ TAHLİLİ,
NEDİME, (II.Cadı) KARAKTERİNİN İNCELENMESİ
VE ROL ÜZERİNE ÇALIŞMALAR**

Yüksek Lisans Tezi

LARA AYSAL

Tez Danışmanı: ÖĞR. GÖR. ZURAB SIKHARULIDZE

İSTANBUL, 2009

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK PROGRAMI

Tezin Adı: Eugene Ionesco'nun “Macbett” Adlı Eserinin Edebi Tahlili,
Nedime, (II.Cadı) Karakterinin İncelenmesi ve Rol Üzerine Çalışmalar

Öğrencinin Adı Soyadı: Lara Aysal
Tez Savunma Tarihi:

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Selime SEZGİN
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Öğr. Gör. Zurab SIKHARULIDZE
Program Koordinatörü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Öğr. Gör. Zurab SIKHARULIDZE

Doç. Dr. Melih Zafer ARICAN

Öğr. Gör. Tamar KHORAVA

ÖZET

EUGENE INESCO'NUN
“MACBETT” ADLI ESERİNİN EDEBİ TAHLİLİ, NEDİME, (II. Cadı) KARAKTERİNİN
İNCELENMESİ VE ROL ÜZERİNE ÇALIŞMALAR.

Aysal, Lara

İleri Oyunculuk Programı
Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Zurab Sıkharulidze
Mayıs 2009, 38 sayfa

Fransız yazar Eugene İonesco'nun “Macbett” adlı oyunu, öncelikle yaşadığı dönem temel alınarak değerlendirilmiştir. Eugene Ionesco, “Macbett” adlı oyununu yaşadığı dönemden etkilenerek yazmıştır. Bu esas alınarak öncelikle Ionesco'nun yaşadığı dönem incelenmiştir. Daha sonra eserin konusu, ana fikri, türü ve fabeli incelenmiş ve eserin anlatım yöntemi üzerinde kapsamlı bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Oyun, William Shakespeare'in Macbeth adlı eserinden esinlenerek yazılmıştır. Macbett, devlet ve yönetim üzerine yüz yıllardır değişmeyen durumları anlatan bir siyasal-toplumsal eleştiri niteliğindedir. Bu çalışmada söz konusu eleştiri, iki başlıkta incelenmiştir. İlk bölümde eser ve onun yazıldığı dönem göze alınarak, II. bölümde ise oyundaki ‘Nedime, (II.Cadı)' karakteri üzerinden bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: William Shakespeare, Devlet, Siyasal- Toplumsal eleştiri.

ABSTRACT

THE LITERARY OF EUGENE IONESCO'S PLAY "MACBETT", ANALYZING THE Bride's Maide (II. Witch) CHARACTER AND WORKING IN THE ROLE

Aysal, Lara

Advanced Acting Program

Supervisor: Lecturer Zurab Sikharulidze

May 2009, 38 Pages

The theater play "Macbett" of the French author Eugene Ionesco, has been evaluated on the basis of his own era. Since it's been predicated that the originating point of the play is based on his lifetime period, before all else Ionesco's era has been analyzed.

Later, the theme, main idea, genre and fabel have been studied and there has been a comprehensive analysis on the play's method of expression.

The play is inspired by William Shakespeare's Macbeth.

The theme centers on the governmental subjects and there democratic perspective which hasn't changed for centuries and kept repeating itself . This criticism has been studied on two parts. In the first part, the work of art and the era in which the play had been written as a socio-politic criticism, in the second part the 'Bride's Maid, (II. Witch)' character of the play has been analyzed.

Keywords: William Shakespeare, Government, Socio-politic criticism.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. OYUN METNİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	2
2.1 YAZAR VE YAZARIN DÖNEMİ.....	2
2.2 ESERİN DÖNEMİ.....	6
2.3 OYUNUN FABELİ	7
2.4 METNİN İNCELENMESİ.....	10
2.4.1 Eserin İdeası (ana fikir)	10
2.4.2 Eserin Türü	10
3. KARAKTERİN İNCELENMESİ.....	11
4. SONUÇ	13
KAYNAKÇA.....	14
EKLER	15
Ek 1 “Macbett” oyununda ‘Nedime’ karakterinin yer aldığı sahneler.....	16

1.GİRİŞ

Daha önceki dönemlerinde olduğu gibi XX. yüzyılda da Fransa, birçok edebiyat ve tiyatro insanı yetiştirmiştir. Eugene Ionesco da XX. yüzyıl başlarında II. Dünya savaşında, yaşadığı döneme yazdığı edebiyat ve tiyatro eserleri ile ayna tutmuştur. Ionesco'nun günümüzde hâlâ okunuyor, oyunlarının sahneliyor olması, yazım dilinde ve işlediği konulardaki evrenselliğidir.

Bu çalışmaya konu olan “Macbett” adlı oyununda da kendi yaşadığı döneme eleştirel bir bakış sunmuştur. Ancak ne var ki “Macbett” adlı oyun, yakın geçmişte yazılmış olsa bile, konusu itibari ile günümüze dair birçok güncel meseleyi de içinde barındırmaktadır.

1972 yılında, soğuk savaş döneminde yazılan eser, adından da anlaşılacağı gibi Shakespeare'in Macbeth adlı oyunundan esinlenerek yazılmıştır. Ionesco Shakespeare'in Macbeth oyununu öfkeli bir komedi hikayesine dönüştürmüştür. Bu eserde yazar hırs, yozlaşma, korkaklık, aşırılık gibi konuları ele alarak insan oğlu'nun vahşiliğini absürd bir şekilde ele almıştır.

Oyunun girişinde 'Nedime' karakterinin devlet işleri ve yönetim gibi konulara pasif ve saf bir yaklaşımı varken II.Cadı karakterine büründüğünde oyunun gelişim ve sonucunu nasıl etkide bulabildiğini görmekteyiz. Ionesco bu durumundan yola çıkarak, II.dünya savaşından sonra toplumunun içinde bulunduğu genel durumu göstermiştir.

2. OYUN METNİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1 YAZAR VE YAZARIN DÖNEMİ

Eugene Ionesco:

(26 Kasım 1909, Romanya – 1994 Paris)

Eugene Ionesco 26 Kasım 1909'da (Ortodoks takvime göre 1912) Romanya da doğdu. Bazı kaynaklara göre doğum tarihi 1912 olarak geçmektedir.1950'lerin başında yazar kendini üç yaş daha genç göstermiştir. Bunun sebebi, Jacques Lemarchand isimli bir eleştirmenin yeni nesil bir grup yazarın gelişi üzerine bir yazı yazmasıdır. Bu yazarların grubunun içinde Ionesco ve Beckett bulunmaktaydı.

Ionesco'nun babası Rumen Ortodoks,annesi Yunan kökenli Fransız ve protestandı. Ionesco Rumen Ortodoks olarak vaftiz edilmiştir. İonesco'nun babası avukat idi. Annesi, Therese Ipcar'ın babası iş nedeniyle (mühendis) Romanya'ya yerleşmişti. İonesco'nun doğumundan kısa bir süre sonra Paris'e taşındılar. Burada babası çalışmalarına devam etti ve Paris Hukuk Fakültesi'nde doktor oldu. İonesco'nun çocukluğu'nun büyük bir kısmı Fransa'da geçmiştir.1916'da Romanya'nın I. dünya savaşına girmesiyle Ionesco ve babası Bükreş'e geri döndü. Ionesco, 1928-1933 yılları arasında Bükreş Üniversitesinde Fransız edebiyatı okudu ve daha sonra Bükreş Üniversitesinde Fransızca öğretmeni oldu. 1936 yılında Ionesco Rodica Burileanu ile evlendi ve bir kız çocukları oldu. Ionesco, 1938 yılında doktora tezini tamamlamak üzere ailesiyle birlikte Fransa'ya geri döndü. 1936 yılında II. Dünya savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte, Marsilya'da kalmaya devam etti.

Ionesco'nun oyunları iki grupta değerlendirilmektedir. I. dönem oyunları ve II. dönem oyunları. I. dönem oyunlarının tümü tek perdelik kısa oyunlardır. Ionesco bunlara; karşı oyun, komik dram, natüralist komedi, trajik Fars gibi geleneksel tiyatro kalıplarına karşı başlıklar koymuştur. Bu oyunlarda; bir birinden kopukmuş izlenimi veren replikler vardır, özetlenebilecek bir hikaye yoktur, durumlar ön plandadır, oyun kişilerini karakter derinliğine sahip değildir, kuklalara benzerler, ciddi konular komik tonda işlenmiştir, dil oyunları vardır, grotesk tavırlar son derece çarpıcıdır. “İki Kişilik Hırgür” de bu oyunlar arasında yer alır. İkinci dönem oyunlarında tek

perde boyutu aşılmıştır, özetlenebilecek bir öyküleri olmaya başlamıştır, bazı oyun kişileri karakter derinliği göstermeye başlarlar, siyasal ve toplumsal konulara rastlanmaktadır.

Ionesco'nun I. dönem oyunları: Kel Şarkıcı, Ders, Sandalyeler, Görev Kurbanları, Önder, Gelinlik Kız, Jacques ya da Boyun Eğme, Yeni Kiracı, Tablo, Gelecek Yumurtalardadır, Alma Doğaçlaması ya da Çobanın Bukalemunui Dörtlü Oyun, İki Kişilik Hırgür.

Ionesco'nun II. dönem oyunları: Amedee ya da Nasıl Kurtulmalı, Kirasız Katiller, Gergedanlar, Kral Ölüyor, Hava Yayası, Susuzluk ve Açlık, Ölüm Oyunları, Macbett, Şu kahpe Dünya, Valizli Adam, Ölülere Yolculuk.

Eugene Ionesco, Nouvelle Revue Française ve Lettres Nouvelles gibi dergilerde çalıştı. 1944 yılında Fransız devriminden sonra Paris'e taşındılar. İlk eseri olan Kel Şarkıcıyı 1949 yılında yazdı. 84 yaşında ölen Ionesco Paris'teki Montparnasse Mezarlığına gömülmüştür. Genellikle Fransızca yazmasına rağmen Romanya'nın en çok gurur duyduğu isimlerden biridir.

1970 yılında Fransa Akademisi üyeliğine seçilen Ionesco, (accession speech, Fransızca) birçok ödüle de layık görülmüştür. Bunlardan bazıları: Tours Festival Prize for film, 1959; Prix Italia, 1963; Society of Authors Theatre Prize, 1966; Grand Prix National for theatre, 1969; Monaco Grand Prix, 1969; Austrian State Prize for European Literature, 1970; Jerusalem Prize, 1973; bunun yanında New York Üniversitesi ve Leuven (Belçika), Warwick (İngiltere), Tel Aviv (İsrail).üniversiteleri tarafından fahri doktora derecesine layık görülmüştür.

Eugene İonesco'nun eserleri 1950'li yıllarda sahnelenmeye başlanan oyunlarının içerikleri ve anlatım özellikleriyle tiyatro alanına yeni bir anlayış, yeni bir yaklaşım getirmiş ve bu alanda devrim olarak nitelendirilen bir değişimi gerçekleştirmiştir. Aynı yıllarda, Beckett, Adamov, Genet, Pinter... gibi pek çok yazarın da birbirlerinden habersiz olarak benzer bir anlayışı sergileyen ve genelde “absürd tiyatro” başlığı altında toplanan eserler vermişlerdir.

Absürd tiyatro, İkinci Dünya Savaşı'nı yaşayan insanlığın içine düştüğü saçmalıkların, boşuna çabaların, boşuna bekleyişlerin acısından kaynaklanan bir umutsuzluk havası içinde oluşmuştur.

Ama yaşamın saçmalıklarını sergileyişle, umutsuzluğun“dehşetini “gösterişle” yeni bir “umut kaynağı” diye de değerlendirilmiştir. Savaşın sonra bir umutsuzluk dönemi yaşanmış, insan düşüncesi anlayamadığı güçler karşısında felce uğramaktaydı. Milyonlarca insanın ölmesi, kitle kıyımları, atomun parçalanması, kentlerin yakılıp yıkılması dehşet uyandırmıştır. Korku ve güvensizlik gibi, nedeni az çok bilinen duygular yerini nedensiz bir endişeye, bunalıma, boşnalık duygusuna bırakmıştır. Daha iyi bir dünya ülküsünün yerini onarılmaz bir biçimde parçalanmışlığın kabul edilmesi almıştır. Absürd tiyatro yazarları II. dünya savaşını yaşamış olanların ruhsal durumunu dile getirmişlerdir.

Savaş olgusunun yanında XX.yüzyılda iyice belirmeye başlayan endüstri çağının etkisi de yazarlar üzerinde etkili olmuştur. Bu döneme değin köye, kasabaya, kente dağılmış olan küçük büyük topluluklar, dinsel inançların, gelenek ve törelerin, alışkanlıkların, sınırladığı bir dünyada yaşamaktaydılar. Çeşitli çevrelerden gelen bu insanlar şimdi endüstri merkezlerinde toplanmaya başlamış, korkunç bir gücün taşıyıcısı olan kitlenin içinde yeni bir yaşam düzeni kurmak ve ona ayak uydurmak zorunda kalmaktaydılar.. Eskiden bu insanlar arasındaki uyumsuzluklar dinsel inançlarla bir dereceye kadar örtülebilmekteydi. Kendilerini yüzyıllar süresince geçerli olan değer yargılarının kırıldığı, inançların içeriğini yitirdiği materyalist bir dünyada bulmaktaydılar. İnsanlar birbirlerine yabancılaşmaya başlamış, anlaşma araçları gittikçe kısıtlanmış, birbirinin dilini bile anlayamaz hale gelmişlerdi. Ortaya yeni bir insan türü çıkmıştı: Toprağından, yaşadığı çevreden, doğal bağlantılarından koparılarak yapay bir ortam içine itilmiş olan ve kitle içinde tek başına kalan yalnız insan absürd tiyatroyu besleyen damarlar oluşturmuştur.

Absürd tiyatro, burjuva kapitalist dünyanın neden olduğu bu yozlaşmaya ve yalnızlığa karşı burjuva dünyasının alışlageldik beylik değerlerine dayalı yaşam tarzını mutlak olumsuzlayıcı bir tepki ortaya koymuşlardır.

Eugene Ionesco'nun eserlerinde de bu yönelim ön plana çıkmış, yozlaşmış toplumu eleştirirken asıl olarak, onu bu hale sokan yozlaşmış düzeni tüm gerçekliği ile gözler önüne sermiştir. Ionesco ve absürd tiyatro çerçevesinde değerlendirilen diğer yazarlar, umutsuzluk ve uyumsuzluk ortamında oyunlarını yazmışlardır. Onları nihilistlikle suçlayanlar olmuştur. Ancak

absürd oyunlar, bir yandan seyirciye hayatın 'saçma' olduğunu ve bu düzen içinde kendini var etme çabasının boşuna olduğunu söylerken, bir yandan da tüm bilinen düşünce kalıplarını yerle bir ederek, yenilenmeye fırsat veren bir tavır da barındırır. Bu topluma bir başkaldırı olarak da değerlendirilebilir.

2. 2 ESERİN DÖNEMİ

(Yazar, eserinde II. Dünya savaşına gönderme yapmaktadır.)

Eser, 1972 soğuk savaş döneminde yazılmıştır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Doğu ve Batı bloklarının zaman savaş çıkarma tehditleri; bütün dünyada gerginlik yaratmıştır. Bu dönemde, insanlarda nükleer kıyamet paranoyası doğmuş, dünya devletleri ise bu iki bloktan birinin yanında yer almaya çalışmışlardır. Gerginlik hiçbir zaman " taraflar arasında" sıcak savaşa dönüşmemiş olsa da taraflar her anlamda birbirlerini yıpratmaya çalışmışlardır. Genel kabule göre, soğuk savaş Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Berlin Duvarı'nın yıkılması ile sona ermiştir.

Soğuk Savaş, ülkeler arasında anlaşma kuralları yaratılmasına ve ilişkilerin bir düzen içinde gücün sınırlanarak yürütülmesine olanak sağlayacak temel yöntem olan diplomasinin, iki blok arasında hemen hemen ortadan kalktığı bir dönemdi. Kuralları oluşturacak ve işletecek diplomasi, yerini güç ilişkilerine bırakmıştı. Soğuk Savaş, henüz düzeni kurulmamış savaş sonrası Avrupasının karışıklık ortamının bir ürünü durumundaydı. İşte bloklar arasındaki bu güç ilişkisi ve karışıklık ortamı, İkinci Dünya Savaşı sonrası döneminin ilk yirmi yılının temel özelliğidir. Soğuk Savaşın 50 yıllık Sovyet- Amerikan güvensizliği ve karşılıklı korku üzerinde oluştuğu bilinmelidir.

"Soğuk Savaş" deyimini ilk kez 1947 yılında ABD'li Bernard Baruch tarafından kullanılmıştır. II. Dünya Savaşından sonra Orta, Doğu ve Güneydoğu Avrupa'da SSCB'nin etkisi artmaya başladı ve bu bölgedeki ülkeleri bir ölçüde kendi şemsiyesi altına aldı. Bundan korkan ABD ve İngiltere, Batı Avrupa'da ve başka yerlerde ve Sovyet yanlısı komünist partilerin iktidara gelmemesi için

çeşitli girişimlerde bulundular. Uyguladıkları Marshall Planı ile Batı Avrupa ülkeleri ABD'nin nüfuzu altına girerken, Doğu Avrupa ülkelerinde de Sovyet yanlısı komünist hükümetlerin kurulması ile Soğuk Savaş doruğa ulaştı. Bunun yanında ABD, Truman Doktrini çerçevesinde, Batı Avrupa'nın SSCB'ye karşı korunması için çaba harcadı. Bunun sonucu olarak da _ NATO (North Atlantic Treaty Organization-Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) kuruldu. Buna karşı, SSCB'de Varsova Paketi'ni kurdu ve Çin'de Sovyet yanlıları iktidarı ele geçirdiler. Böylece soğuk savaş daha belirgin hale getiren bloklar oluştu ve çeşitli çatışma konuları ortaya çıktı. Soğuk Savaş, Sovyet Bloğu ülkeleri ile Batılı güçler arasında 1945'den 1990'a kadar devam etmiş olan uluslararası siyasi ve askeri gerginliktir. (Sander, 2000)

2.3 OYUNUN FABELİ

“Macbett” adlı oyunda iktidar hırsı, insanlığın kara yazgısı olarak ele alınır ve buruk bir güldürü havası ile bir yay gibi ilerleyen ya da yükselen, aynı noktalardan geçen aynı durumu, aynı hareketi yineleyen bir yapı içinde, devlet yöneticilerinin acımasız bir eleştirisidir.

Eser bir toplumsal eleştiri niteliğinde olup, evrensel olan bir durumu ele alırken, ölüm olgusunu etkin bir biçimde işler. Bütün olayların ölüm çerçevesinde şekillenir.

Macbett adlı oyun tablolardan oluşmaktadır. İlk tabloda, Glamiss ve Candor baronları karşılaşırlar. Bu tabloda Glamiss ve Candor, İskoçya prensi Duncan'a başkaldırırlar. Hükümdarları Duncan, Glamiss ve Candor'un yaptığı kahramanlıklara rağmen; adaletsiz, topraklarına ve ekmeklerine el koyan, askerlerini elinden alan, binlerce genç kıza sahip olan bir hükümdardır. Glamiss ve Candor Duncan'ın onlara borçlu olduğunu düşünür ve bu duruma isyan ederler. Duncan'ı diktatör ilan ederler, onu tahtan indirmeye and içerler.

Glamiss ve Candor'un isyanı büyük bir savaşa neden olur ve binlerce asker ölür. Bu isyanda Glamiss ile Candor'un karşısında general Macbett ve Banco bulunmaktadır. İki general Duncan'a bağlı, onun uğrunda ölmeye hazır iki askerdir. Bu durum karşısında Duncan ise cephe gerisinde,

tahtını kaybetme korkusu yaşamaktadır. Ödlekliğinden cepheye gidemeyen Duncan, Lady Duncan'ı öne sürer. Lady Duncan Arşidük Duncan'ın arkasında güçlü, olayları kontrol eden Macbett ile yakından ilgilenen bir kadın profili çizmektedir.

Dördüncü tabloda, Duncan'ın zafer haberi alınır. Duncan generalleri Macbett ve Banco'ya şükranlarını sunar. Candor'un idamı sırasında Duncan, Candor baronu unvanını Macbett'e, Glamiss'in yakalanmasıyla Glamiss baronu unvanını Banco'ya vaat eder. İdamın gerçekleştiği anda Glamiss'in kaçtığı haberi alınır. Bu durum karşısında öfkelenen Duncan, Banco ve Macbett'i Glamiss'i bulmak üzere görevlendirir.

Glamiss'i bulmak üzere yola çıkan Banco'yla Macbett fırtınada yollarını kaybederler ve cadılarla karşılaşılır. Cadılar, Banco ve Macbett'e Glamiss'in öldüğünün haberini verirler. Bu haberle birlikte cadılar, Banco ile Macbett'i Duncan'a karşı kışkırtırlar. Duncan'ın Macbett'e vaat ettiği toprakları kendinin alacağını, Banco'ya vaat ettiği unvanı Macbett'e vereceğini söylerler. Buna ek olarak Banco'ya, onun prensler, krallar soyunun atası olacağını da söylerler. Cadılara inanmayan Banco ile Macbett'in içine bir kuşku düşer, eğer cadıların söyledikleri gerçekleşirse Macbett arşidük olacaktır.

Cadıların söyledikleri doğrulanır. Banco, Glamiss'in öldüğünü ve bütün haklarının Macbett'e verildiğini öğrenir. Macbett'e göre daha saf ve dürüst olan Banco, haklarının elinden alınmasına rağmen, cadıların söylediklerinin doğru çıkması ve kendinin prensler, krallar soyunun atası olacağı kehanetine içten içe inanmaya başlar. Artık cadılarla tekrar karşılaşmak için can atmaktadır. Macbett ise Glamiss'in ölümünü aynı şaşkınlıkla karşılar. Duncan'ın ona vermek istediği Glamiss baronu unvanını kabul etmeyeceğini düşünürken, bu unvanın serveti, toprakları olmadıkça bir şey ifade etmediğine kendini inandırmaya çalışır. Macbett ise Banco ile aynı şekilde kendisinin tahta çıkarılmasının neden sonuç ilişkisini merak etmeye başlar. Böylece iki generalde cadıların kehanetlerine inanmaya, dolaylı olarak onlar için çizilmiş kaderlerini merakla beklemeye başlarlar.

Bir sonraki tabloda Macbett, Cadıları çağırır ve tekrar bir görüşme yaparlar. Bu sahnede Cadılar, Macbett'in içindeki hükümdar olma hırsını ortaya çıkarmaya çalışırlar. Macbett, cadılarla

mücadele etmeye çalışır. Olayların gelişiminde Cadılar büyü yapıp Lady Duncan ve Nedimeye dönüştürler. Lady Duncan kadınlığını kullanarak Macbett'i Duncan'ı öldürmeye ikna eder. Böylece Lady Duncan'ın Lady Macbett olacağını, Macbett'in de onun hükümdarı olacağını ve onun yanında yer alacağını söyler, onu böylece ikna eder.

Banco ise Duncan'dan hesap sormaya gider ancak çabaları bir sonuç vermez. Duncan Banco'yu sakinleştirerek gönderir. Macbett, Lady Duncan'ın etkisiyle Banco'ya planlarını açıklar. Banco'nun, Lady Duncan ve Macbett'in planında üçüncü kişi olması her ne kadar hoşuna gitmese de Duncan'ı hançerle öldürmeyi kabul eder. Oyunun ilk sahnesinde Candor baronu ve Glamiss baronu arasındaki sahnenin aynı bu sahnede Macbett ve Banco arasında yaşanır.

Arşidük Duncan'a suikast düzenleyen Banco, Macbett ve Lady Duncan arasında, suikast planlarıyla beraber oluşan güvensizlik ortamı kendini göstermeye başlar. Önce Banco Macbett'in onu vezir yapacağı sözünü tutacağından emin olamaz, Duncan'ın başına gelenlerin onunda başına geleceğinden şüphelenir. Banco'nun içindeki kıskançlık ve hırs ağır basar kendi kendine yaşadığı iç hesaplaşmaya Macbett'te şahit olur ve onu hain ilan eder. Macbett, Cadıların Banco'ya prensler, krallar soyunun atası olması için yardım ettiklerini düşünür. Bu amaçla onu kullandıklarına inanır ve Banco'yu öldürür.

Lady Macbett'in iki yüzlülüğünü yüzüne vuran Macbett, kehanetlerinin artık gerçekleşemeyeceğinin haberini verir. Artık görevlerini tamamlamış olan Cadılar, Macbett'in bu işin içinden çıkamayacağına kanaat getirirler ve Lady Macbett, Nedime kılığında kurtularak kaçıp giderler. Bu sırada yeni hükümdar olan Macbett kutlamalara katılır ancak beklenmedik misafirler onu rahatsız ederler. Bu misafirler Duncan ve Banco'nun hayaletleridir. Duncan Macbett'e karısının, yani Lady Duncan'ın hala ona sadık olduğunu söyler. Gerçek Lady Duncan'ı cadılar bu süreç içinde sarayın zindanlarına hapsedmişlerdir. Lady Duncan Macbett'e, Duncan'ın evlat edindiği oğlu olan kadın kılığına girmiş bir cadıyla Banco'nun oğlu, Macol'un ülkeyi kuşattığını ve onun hükümdarlığının sonunun geldiğinin haberini verir. Macol ile Macbett yüz yüze geldiklerinde Macol Macbett'i öldürür ve tahtı ele geçirir. Fakat Macol o kadar zalimdir ki halkına vaat ettiği şeyler: daha fazla kötülük, adaletsizlik ve acı olur.

Ionesco'nun “Macbett” adlı oyununda, yazarın yaşadığı soğuk savaş dönemi göz önüne alındığı zaman, oyunun siyasal-toplumsal eleştiri niteliğinde olduğu doğrulanmaktadır.

2.4 METNİN İNCELENMESİ

2. 4. 1 Eserin İdeası (ana fikir)

Hırs ve iktidar tutkusu toplumları yıkıma götürür. Daha adaletli bir dünyada yaşamak için aynı hataları tekrarlamamak gerekir. Bunun için bilinçli ve kendi toplumunun nereye gittiğini bilen bireyler yetişmelidir.

Bilinçli bireyler yetişmezse bu eserde örneklerinin görüldüğü gibi geri dönüşü olmayan, yıkımlardan ve tahmin edilebilecek sonlardan daha kötü sonlar gerçekleşir.

2. 4. 2 Eserin Türü

“Traji komik”

Oyun tek perdedir ve 14 tablodan oluşmaktadır.

3. KARAKTERİN İNCELENMESİ

(Nedime II. Cadı)

Eugene Ionesco'nun “Macbett” adlı eserinde Nedime II. Cadı karakteri, eserin ana çatışmasında büyük bir önem teşkil etmektedir. Oyunda olayların gelişim sürecinde Nedime karakteri'nin II. Cadıya dönüşmesi, oyunun doruk noktasını belirlemektedir.

“Macbett” oyunun dördüncü tablosunda ilk kez Nedime II. Cadı karakterini görürüz. Bu sahnede Glamiss ve Candor baronları isyanına karşı büyük bir savaş gerçekleşmiş, binlerce asker, kadın ve çocuk öldürülmüştür. Candor yakalanmış ve Glamiss kuşatılmıştır. Duncan'ın ödleklğine karşı, generalleri Banco ve Macbett'in kazandığı bu büyük zaferi kutlanmak üzere Duncan ordusuna seslenir. Bu sahnede Nedime bu kutlamaya geç kalır. Lady Duncan ile aralarında şöyle bir diyalog geçer (Ionesco 1996, s. 270):

“Lady Duncan: Geciktiniz, hayatım.

Nedime: Yürüyerek geldim, madam.”

Nedime karakteri'nin ilk sahnesinde, ilk repliğinde, aslında “Nedime” olmadığını düşündürmektedir. İlerleyen sahnelerde, cadıların işlerini bitirip gitmek üzere hazırlık yaptıklarında uçarak gittiklerini görüyoruz. Burada, cadıların arasında geçen ilk diyalog da bir tuhaflık ve bir ortaklık, birlikte hareket etme isteği vardır.

II. Cadı karakterini beşinci tabloya kadar oyunda yoktur. Bu süreç içinde Nedime karakteri, Lady Duncan'a refakat eden bir karakterdir. Beşinci tabloda Banco'nun ve Macbett'in cadılarla karşılaşması, ve bir sonraki tabloda Macbett'in, cadıların Lady Duncan ve Nedime olduğuna şahit olması oyunu dönüm noktasına taşır.

Oyunda Nedime karakterinin bir gelişim süreci yoktur. Nedime'nin cadıya dönüştüğü sahne de oyunun diğer karakterlerinin aklını çelen ve olayları birbirine katan bir yaratık olarak gözükür.

Oyun da caduların üç sahnesi bulunmaktadırdır. İlk sahnede cadular, Macbett ile Banco'ya geliŒecek olan olayların haberini verir. İkinci sahne de ise cadular bir tek Macbett ile karŒılaŒırlar ancak bu sefer, onun aklını çelip geleceğe yönelik planlarını açıklarlar. Bu sahnenin sonunda Macbett'i tamamen ellerine geçiren cadular Duncan'ın cinayetine yol açarlar. Bu cinayeti Lady Duncan, Banco ve Macbett gerçekleştirirler. Nedime'nin buradaki görevi, II. Cadı karakteri kadar baskın değildir.

Caduların ikisini birlikte ele alırsak, oyunun başında cadı olup olmadıklarını veya caduların hangi sahne de Lady Duncan ile Nedime'yi sarayın mahzenlerine kapatıldığını yazar oyunda belirtmemiştir. Oyunun başından itibaren caduların Lady Duncan ve Nedime kılığına bürünmüş olduğunu varsayarsak, görevlendirilmiş olan iki cadı, görevlerini tamamlayıp uçup giderler.

Caduların üçüncü sahnesi, Lady Duncan olan I. Cadı'nın Macbett ile evlenmesinden sonradır. I. Cadı'nın Lady Macbett kılığından çıkıp tekrar cadı olma sürecini anlatan sahne, iki cadı'nın görevleri'nin başarıyla tamamlandığını, patronları'nın çok memnun olacağını, ve başka bir yerden beklendiklerini söyleyip bavulla uçmalarıyla son bulur.

Nedime II. Cadı karakterinin oyunda bir gelişim süreci bulunmamaktadır. Bu sebepten karakteri, klasik bir rol kişisi incelemesi içinde değerlendirmek zordur.

4. SONUÇ

Yapılan bu çalışma ile Eugene Ionesco'nun “Macbett” oyunu ve ‘Nedime II. Cadı’ karakteri üzerinden bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Belirli bir sonuca ulaşılmaya çalışırken temel olarak Ionesco'nun yaşadığı dönemden yola çıkılmıştır. Ionesco'nun yaşadığı soğuk savaş dönemi, şartları göz önünde tutulmuş, eserde ve rolde bu yönde ipuçları aranmıştır.

Özellikle metnin yazıldığı dönem önemlidir. Çalışmanın ilk bölümünde de bu yönde kapsamlı bir araştırma yapılmıştır. II. Dünya Savaşı ve soğuk savaş döneminin etkilerine metinde sıkça rastlanmıştır. Zira metine genel anlamda bakılınca bile bu durumu, kendine konu ettiği açıkça görülebilir.

‘Nedime, II. Cadı’ karakteri ise Ionesco'nun tarzı içinde rol kişisinden çok bir sembol olarak, Lady Macbett I. Cadı karakteriyle bütünlük içindedir. Nedime, I. Cadı karakteri, oyunun türü de göz önüne alındığı zaman, iktidar hırsını açığa çıkmasına yardımcı olmuş, oyunun ideasına hizmet eden bir karakter olarak kendini göstermiştir.

Sonuç olarak bakıldığında Ionesco'nun bu eseri, toplumsal bir bakış içermektedir. Onun bu amacı, toplumsal olanı, yanlış olanı eleştirmektir. Yazar bu eserinde, ölüm, yalnızlık, iletişimsizlik, insanın varoluşu gibi kişisel kaygılarını dile getirmemesi, Ionesco'nun oyunları içinde “Macbett” adlı oyunu özel bir yere koymuştur. Siyasal-toplumsal nitelikte olan “Macbett” oyunu, içeriğinin evrensel olması ve tarih boyunca tekrar eden bir durumu ele alması nedeniyle, günümüzde kadar, ve bundan sonra geçerliliğini koruyabileceğine kanıt niteliğindedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Ionesco, E 1996. *Tiyatro Oyun Dizisi Toplu Oyunları 1*, 1. Baskı, Mitoş Boyut

Sander, O 2000. *1918-1994 Siyasi Tarih*, 9. baskı, İmge Kitapevi.

Diğer Yayınlar:

http://tr.wikipedia.org/wiki/Eugene_Ionesco 4.04.2009

EKLER

Ek 1 “Macbett” oyununda ‘Nedime II. Cadı’ karakterinin yer aldığı sahneler.

IV. Tablo

**ARŞİDÜK’ÜN ZAFERİ, DUNCAN, GENERALLERİ
MACBETT İLE BANCO’YA TEŞEKKÜR EDER.
DUNCAN’IN ORDUYA SÖYLEVİ.
SUÇLULARIN CEZALANDIRILMASI.
KÖTÜ BİR HABER BU GÜZEL GÜNÜN
TADINI KAÇIRIR.**

(Tantanalı borazan sesleri. Çılgınca alkışlar duyulur. DUNCAN sağdan girer. Borazan sesleri kesilir)

LADY DUNCAN: Savaş bitti.

MACBETT: Selam Haşmetmeap!

BANCO: Haşmetmeaplarını selamlarız!

BİR ER: Haşmetmeaplarını selamlarız!

MACBETT: Haşmetmeapları sizi yerlere kadar eğilerek selamlarım!

DUNCAN: Kazandık mı?

MACBETT: Hiçbir tehlike kalmadı.

DUNCAN: Yüreğimde bir ağırlık vardı hep. Büyük bir sıkıntıdan kurtuldum kellesi uçuruldu mu Candor’un? *(Daha yüksek sesle)* Candor’un kellesi uçuruldu mu?

MACBETT: Hayır iyi yürekli hükümdarım. Fakat elimizde tutsak.

DUNCAN: Ne beklediniz öldürmek için?

MACBETT: Buyruk vermenizi, iyi yürekli hükümdarım.

DUNCAN: Veriyorum. Uçurulsun kellesi. Hem de zıp zıp zıplasın yerde. Glamiss’i ne yaptınız? Kollarını, bacaklarını ayırdınız mı bedeninden?

MACBETT: Hayır iyi yürekli hükümdarım. Ama kuşatıldı. Çok yakındır elimize geçmesi. Ona hiç şüpheniz olmasın, Efendimiz.

DUNCAN: Öyleyse, kutlarım sizi sağ olun.

(Görünmeyen halkın yaşa var ol sesleri duyulur. Projeksiyon kullanılabilirse, halk ve askerler gösterilebilir.)

MACBETT: Size hizmet etmiş olmaktan büyük gurur ve mutluluk duyuyoruz, iyi yürekli Hükümdarım.

BANCO: Biz sadece görevimizi yerine getirdik, Efendimiz.

(Yeniden borazan sesleri duyulur, fakat gittikçe hafifler ve sonunda yalnızca fon müziğini oluştururlar.)

DUNCAN: Sağ olun, benim sevgili generallerim. Fakat ilk önce, sizlere teşekkür ederim, benim değerli askerlerim, vatani ve benim tahtımı kurtaran yürekli halk çocukları. İçinizden bir çokları bunu hayatları pahasına yaptılar. Tekrar teşekkür ederim sizlere, hepinize, ölü yada diri, tahtımı savunanlara... Bu taht aynı zamanda sizin tahtınızdır. Evlerinize döndüğünüzde, sıradan köylerinizde, yoksul kulübelerinizde, yada basit ama onurlu mezarlarınızda, şimdiki yada gelecekteki onurlu kuşaklara örnek olacaksınız; sözlerinizle yada davranışınızla, adınız ister bilinsin ister bilinmesin, sonsuz ve geçici tarihle karşı karşıya, dilsiz ama canlı, yüzyıllar boyu hep konuşur gibi olacaksınız. Sizin varlığınız – çünkü sizin resminize bakacaklarını gözünde yokluğunuz da varlığınızda demek olacaktır- varlığınız bugün yada öbür gün, doğru yoldan ayrılacak hevesine katılacak olanları, aydınlattığınız doğru yola sokacaktır. Bugünden sonraysa, iyi niteliklerinize rağmen sizi seven, gerzekliğinizden dolayı da sizleri düşünmeyeceğiniz kadar çok beğenen yöneticilerinizin ve efendilerinizin göz hapsinde, kızgın güneşin altında, dağda bayırda alnınızın teriyle yine aynı yüreklilikle kazanmaya çabalayın günlük ekmeğinizi. Haydi bakalım.

(Duncan'ın konuşması sırasında NEDİME sağdan girer. Birkaç saniye süresince borazan sesleri biraz kuvvetlenir, yaşa, var ol , nur ol , çok güzel sesleri duyulur.)

MACBETT: Çok güzel harika!

BANCO: Çok güzel harika!

LADY DUNCAN: Çok güzel Duncan! *(Alkışlar)* Nasılsa bu kez iyi konuştunuz. *(Nedime'ye)* Geciktiniz, hayatım.

NEDİME: Yürüyerek geldim, madam.

(MACBETT ve diğerleri DUNCAN'IN söylediklerini alkışlarlar.)

BANCO: Çok güzel! Harika!

DUNCAN: Bu adamlar böyle güzel bir söyleve layıktırlar. Generallerim, dostlarım, bundan böyle benim şan ve şerefimi paylaşacaklar. Soylu eşimizi de, doğal olarak, unutmuyacağız. (*LADY DUNCAN'A hafifçe güler ve elini öper. BANCO çıkar*) hepimiz yaptığınız işten gurur duyabilirsiniz. Şimdi de sıra adalet ve cezada. Tutsak Candor buraya getirilsin. Banco nereye gitti?

MACBETT: Banco tutsağın yanına gitti.

DUNCAN: Cellat o olacak.

MACBETT: (*Kendi kendine*) Bu şeref asıl layıktım.

DUNCAN: (*ASKER'E*) Asiyle birlikte buraya gelsin. Git bul onu. (*Asker soldan çıkar; aynı anda da sağdan CANDOR ile BANCO girerler. BANCO'NUN başında gözleri delikli, tepesi sivri bir başlık; sırtında bedenini bele kadar örten bir pelerin; elinde de bir balta vardır. CANDOR'UN elleri kelepçelidir.*)

DUNCAN: (*CANDOR'a*) Başkaldırmanın bedelini ödeyeceksin.

CANDOR: Pahalı ödeyeceğim. Biliyorum ne olacağını. Ne diye kazanamadım sanki şu savaşı! Yenenin dediği olur her zaman. Vae victis! (*MACBETT'e*) Benim yanımda savaşmış olsaydın benden ödüller alırdın. Dük yapardım seni, Macbett. Seni de Banco, seni de dük yapardım. İkinizde şan, şeref ve zenginlik içinde yüzerdiniz.

DUNCAN: (*CANDOR'A*) Hiç üzülme, Macbett Candor baronu olacak, senin bütün toprakların ona kalacak ; eğer isterse iki karın ile kızın da.

MACBETT: Ben sizin sadık bir kulunuzum, efendim. Ben bağlılığın ta kendisiyim. Atlar ile köpekler efendilerine nasıl sadık doğarlarsa analarından, ben de size öyle sadık doğmuşum.

DUNCAN: (*BANCO'YA*) Senin de için rahat olsun, kimseyi kıskanma. Glamiss yakalanıp kellesi uçurulunca den de Glamiss baronu olacaksın, onun bütün malı mülkü de sana kalacak.

MACBETT: (*DUNCAN'a*) Size teşekkür ederim, Efendimiz.

BANCO: (*DUNCAN'a*) Size teşekkür ederim, Efendimiz.

MACBETT: (*DUNCAN'a*) Hiçbir ödül vermeseydiniz de...

BANCO: (*DUNCAN'a*) Hiçbir ödül vermeseydiniz de...

MACBETT: (*DUNCAN'a*) ...yine size bağlı olurduk.

BANCO: (*DUNCAN'a*) ... yine size bağlı olurduk.

MACBETT: (*DUNCAN'a*) Size hizmet etmiş olmak bize yeter.

BANCO: (*DUNCAN'a*) Size hizmet etmiş olmak bize yeter.

MACBETT: Elde etmek istediğimiz her şeyi verdi bize cömertliğiniz.

BANCO VE MACBETT: Size bütün varlığımızla teşekkür ederiz.*(Aynı anda, biri kılıcını, öteki baltasını havaya kaldırarak)* Lütufkar Haşmetmeapları için cehennemin dibine bile gideriz.
(adamın biri, sağdan sola doğru, sahneden geçer)

ADAM: Eskici giysileri satarım. Giysiler satarım, eskici!

DUNCAN: *(Candor'a)* Bu adamların bana nasıl körü körüne bağlı olduklarını görüyor musun?

MACBETT VE BANCO: *(DUNCAN'A)* Eli açık, dürüst ve iyi yürekli olduğumuz içi efendimiz.

ESKİCİ:kici, eskiler alır satarım!...

(Soldan çıkar. Eskici bölümü, sahneye koyucunun istediğine göre istenirse oynanır, istenmezse oyundan çıkartılır. Eskici çıktığı anda bir uşak, Duncan, Lady Duncan ve ötekiler için koltuklar getirir. Bunu izleyen oyun süresince uşak, Nedime'nin yardımıyla Lady Duncan'a önce bir havlu, bir el yıkama kabı, bir sabun, ya da yalnızca kolonya getirecek. Lady Duncan da, söz gelişi, bir lekeyi çıkartmak istermiş gibi, ellerini çok abartmalı bir biçimde yıkayacak, yalnız bunu biraz makineleşmiş gibi, biraz da akli başka yerdeymiş gibi yapacaktır. Sonra aynı uşak bir masa ile bir çay servisi getirecek ve sahnedekiler çay ikram edecektir; bu sırada, ışık oyunuyla, sahneden önce bir giyotin, sonra da sayıları gittikçe artan giyotinler belirecektir.)

DUNCAN: *(CANDOR'a)* Söyleyecek bir şeyin var mı? Seni dinliyoruz.

(Herkes söylenecekleri dinlemek, olacakları seyretmek için yerleşir)

UŞAK: *(LADY DUNCAN'A)* Çay hazır madam.

CANDOR: Ordum daha kuvvetli olsaydı, kutsal hükümdarınız ben olacaktım. Yenildiğim için hain ve kalleş oldum. Ne diye kazanamadım sanki şu savaşı ! Tarihin akışı istemedi benim kazanmamı. Olaya nesnel açıdan bakılırsa tarih haklı. Ben tarihsel bir posadan başka bir şey değilim artık. Bari yazgıdan gelecek kuşakların kulaklarına küpe, herkese örnek olsun bir işe yarasın. Hiçbir zaman en güçlüden başkasının ardından gitmeyin sakın. Savaştan önce kimin güçlü olduğu nasıl anlaşılır? Çoğunluk katılmasın savaşa. Ötekiler de yalnız kazananların ardından gitsin. Geçerli olan tek şey olayların mantığıdır. Tarihin yanında başka mantık olamaz. Suçluyum ben. Ama ne kadar suçlu olduğumu göstermek bakımından gerekliydi başkaldırmamız. Öleceğim için mutluyum. Yaşamamın hiçbir önemi yok artık. Bedenim ve beni izlemiş olanların bedenleri tarlaları gübrelemeye, buğdayları yeşertmeye yarasın geleceğin

hasatları için. Kimse beni kendisine örnek almasın.

DUNCAN: *(Yumuşak bir sesle Lady Duncan'a) Gereğinden uzun bir konuşma Madam umarım sıkılmıyordur? Sonrasını görmek için sabırsızlandığınızı biliyorum. Yok, hayır işkence edilmeyecek, sadece öldürülecek. Düş kırıklığına mı uğradınız? Üzülmeysin canım, hiç beklemediğiniz, çok hoşlanacağınız başka bir şey hazırlattın sizin için. Umduğunuzdan da mükemmel olacak sahne. (Herkesin duyacağı gibi:) Komutanlarından sonra Candor'a hizmet etmiş askerlerin kelleri de uçurtulacaktır. Sayıları pek fazla değil: Yüz otuz yedi bin kadar; ne az ne de çok; tam karar. Çabuk olalım, sabah olmadan bitirmek gerek ne de olsa bu işi. (Fonda yavaş, yavaş batmakta ve kaybolmakta olan büyük kızıl bir güneş görünür. DUNCAN el çırpar) Haydi bakalım. Başlayın öldürmeye. (Sıra sıra, başka giyotinler belirir)*

CANDOR: Yaşasın Arşidük!

(BANCO ile bir asker CANDOR'U giyotine götürürler. BANCO, CANDOR'un başını bıçağın düşeceği yere yerleştirir. Bunu yaparken baltasını elinden kenara bırakmıştır. Candor'un askerleri birbirleri ardı sıra-gerçekte hep aynı oyuncudur- fonda çabucak tekrar tekrar geçerek giyotinde başlarını kestirirler. Giyotinler, Duncan: Başlayın öldürmeye ! buyruğunu verdiği zaman da görülmeye başlayabilirler. Bir yandan başlar düşerken giyotinin bıçağı altında BANCO bıçağı işleten gümüş düğmeye sürekli basarken konuşur.)

BANCO: Haydi bakalım, çabuk olalım, çabuk, daha çabuk *(Her 'çabuktan' sonra bıçak düşer, başlar sepete yuvarlanır)*

DUNCAN: *(Macbett'e) Lütfen soylu eşimin yanına oturun, sevgili dostum.*

(MACBETT, LADY DUNCAN'ın yanına oturur. Bundan sonra olup bitecekleri seyircilerin rahatça izleyebilmesi için MACBETT ile LADY DUNCAN'ın iyice göz önünde bir yerde oturmaları gerekir. Bunu sağlayabilmek için, LADY DUNCAN, sahnedeki öteki kişilerle birlikte, yüzü salona dönük olarak oturabilir. Giyotinlere arkasını dönmüş olduğu halde idamları izleyebilir; düşen başları sayabilir. Bu sırada UŞAK, hep NEDİME 'NİN yardımıyla, sahnedekilere II. kez çay servisi yapar; küçük pastalar, vb tutar.)

MACBETT: Size bu kadar yakın olmak heyecanlandırıyor beni, madam.

LADY DUNCAN: Dört,beş ,altı,yedi,on yedi,yirmi üç, otuz üç, ay! Bir tane atladım galiba.

(Lady Duncan önce belli belirsiz, sonra gittikçe daha belirli bir biçimde ayağı ve dirseğiyle Macbett'e sürtünmeye başlar; bu arada kesik başları saymayı da sürdürür. Macbett ilk önce ,

sıkılğan ve şaşkın, biraz uzaklaşır; sonra zevk alma ile çekingenlik karışımı bir duyguyla işi oluruna bırakır, oyuna o da katılır.)

DUNCAN: (*MACBETT'E*) Bu arada tabii iş konuşmak da gerek. Sizi Candor baronu yapıyorum; arkadaşınız Banco da Glamiss yakalanıp kellesi uçurulduktan sonra Glamiss baronu olacak.

LADY DUNCAN: (*MACBETT'E sürütmesini sürdürerek*) Yüz on yedi ...yüz on sekiz, ne heyecan verici bir görünüm!

MACBETT: Haşmetmeaplarına minnettirim, Efendimiz.

LADY DUNCAN: Üç yüz baş döndürücü bir şey bu. Dokuz bin üç yüz.

DUNCAN: (*MACBETT'E*) Yalnız bu konuda bir takım şeylerin önceden bilinmesi gerek.

MACBETT: (*Kendisini gittikçe daha çok sıkıştıran, elini dizine koymuş olan Lady Duncan'dan biraz uzaklaşarak*) kulaklarımı dört açtım. Efendimiz.

DUNCAN: Krallık arazisine katmak üzere, Candor'un topraklarının yarısını ben kendime ayırıyorum. Glamiss'in toprakları için de aynı şeyi yapacağım.

LADY DUNCAN. YİRMİ BİN.

BANCO: (*Giyotincilik yapmayı sürdürecektir*) Haşmetmeapları teşekkür ederim.

DUNCAN: (*MACBETT'E*) Ayrıca, ikinizin birtakım başka yükümlülükleri de olacak; size vereceğim görevleri yapacaksınız; verginizi ödeyeceksiniz.

(Bir subay sağdan koşarak girer ve sahnenin ortasında durur.)

SUBAY: Glamiss kaçtı!

DUNCAN: Bütün bunları daha sonra ayrıntılarıyla konuşuruz

SUBAY: Efendimiz! Glamiss kaçtı!

DUNCAN: (*Subay'a*) Ne diyorsunuz?

SUBAY: Glamiss kaçtı! Ordusunun bir bölümü de ona katılmayı başardı.

(BANCO işini bırakıp yaklaşır. Sahnedeki öteki kişiler sıçrayarak ayağa kalkarlar)

BANCO: Nasıl kaçabildi? Çepeçevre kuşatılmıştı. Gececek hiçbir yer yoktu. Suç ortakları vardı muhakkak içimizde.

DUNCAN: Kahretsin!

LADY DUNCAN: (*Bir yandan Macbett'e sokulup sürütmesini sürdürerek*) Kahretsin!

MACBETT: Kahretsin!

DUNCAN: (*BANCO'ya*) İster sizin, ister emrinizdekilerin yüzünden olsun, Glamiss ölü yada diri yakalanmadan, elleri ayakları sımsıkı bağlanmadan, ne Glamiss baronu olursunuz ne de onun topraklarının yarısını alırsınız, haberiniz olsun. (*Subay'a dönerek*) Bu kadar kötü bir haber getirdiğin için senin de kellen uçurtulacak.

SUBAY: Ama benim bir suçum yok ki; bir şey yapmadım ben.

(Bir asker gelir ve SUBAY'ı giyotinin bulunduğu fona doğru sürükler. SUBAY bağırır, çağırır. Kafası kesilir. DUNCAN borazan sesleri arasında sahneden çıkar. LADY DUNCAN, MACBETT'e bir kez daha göz süzer. NEDİME'DE çıkar. Müzik kesilirken DUNCAN yine sahneden görünür; MACBETT'e öpücükler göndererek geri geri çıkan LADY DUNCAN'a seslenir.)

DUNCAN: Hadi sallanmayın madam. (*LADY DUNCAN'I yaka paça götürür*)

LADY DUNCAN: Sonuna kadar seyretmek istiyorum.

DUNCAN: (*BANCO'YA*)Glamiss yarına kadar yakalanacak.

BANCO: (*MACBETT'E doğru yürürken*) Yeniden başlamak gerek her şeye. Bir bu eksikti... Ne felaket!

MACBETT: Bir bu eksikti, ne felaket!

BANCO: Bir bu eksikti, ne felaket!

V. Tablo

FIRTINAYA YAKALANARAK YOLLARINI KAYBEDEN MACBETT İLE BANCO CADILARLA KARŞILAŞIRLAR

MACBETT: Bir bu eksikti, ne felaket

(Rüzgar ve fırtınanın çıkarttığı gürültüler duyulur. Sahne karanlık ya da yarı karanlıktır. Işık, yalnız MACBETT'in yüzünü gösterecek biçimde ayarlanacaktır; sonra da önce I., sonra II. cadının yüzleri görünecektir. BANCO ve Macbett girerler)

MACBETT: Ne müthiş bir fırtına, bu Banco! Korku salıyor insanın yüreğine. Ağaçlar sanki kökleriyle yerden fırlamak istiyorlar. Tepemize düşmeseler bari.

BANCO: En yakın han on kilometre uzakta. Üstelik atımız da yok.

MACBETT: Yürüyüş tutkumuz farkına varmadan çok uzaklara getirmiş bizi.

BANCO: Sonunda da fırtınaya yakalandık.

MACBETT: Havadan sudan konuşmaya gelmedik sanırım buraya.

BANCO: Gidip bir bakayım, belki bizi alabilecek üstü kapalı bir araba geçer yoldan.

MACBETT: Sizi burada bekliyorum.

(BANCO gider)

I. CADI: Selam Macbett! Candor baronu!

MACBETT: Korkuttunuz beni. Orada birinin olduğunu bilmiyordum. Yaşlı bir kadınmiş. Bir cadıya benziyor. (*CADI'ya*) Nereden biliyorsunuz benim Candor nereden biliyorsunuz benim Candır baronu olduğumu? Halkın ağzında dolaşan fısıltı ulaştı mı şimdiden ormanın ürpertisine dek? Rüzgar ile fırtına, yankıları mı oldular bu haberin?**II.CADI:** (*MACBETT'e*) Selam Macbett, Glamiss baronu!

MACBETT: Glamiss baronu mu? Ölmedi ki Glamiss. Hem Duncan Banco'ya vaat etti onun toprakları ile unvanını. (*Konuşanın başka bir cadı olduğunu anlayarak*) Vay, burada bir tane daha varmış.

I. CADI: Glamiss öldü. Nehrin kabaran sularında atıyla birlikte boğuldu.

MACBETT: Bu tatsız şaka da ne demek oluyor? İkinizin de dilinizi kopartırım sizin, isterseniz cadı olun, ne halt olursanız olun, moruk ikizler!

I.CADI: Şövalye Macbett, Duncan Banco'dan hiç hoşnut değil, Glamiss'i kaçırdığı için elinden.

MACBETT: Nereden biliyorsunuz siz bunu?

II.CADI: Bundan yararlanmak istiyor Duncan. Banco'ya vaat ettiği unvanı sana veriyor, ama bütün topraklar kendi tahtının olacak.

MACBETT: Duncan dürüştür. Tutar sözünü, söz verdi mi bir kez.

I.CADI: Arşidük olacaksın sen; bu ülkenin hükümdarı olacaksın.

MACBETT: Yalan söylüyorsun. Tutkum yok benim. Daha doğrusu bir tek tutkum var, hükümdarıma hizmet etmek.

I.CADI: Hükümdar olacaksın. Öyle senin alın yazın. Görüyorum alnındaki yıldızı.

MACBETT: Bu söylediklerinizin olmasına olanak yok. Duncan'ın Kartaca'da okuyan Macol adında bir oğlu var. Tahtın doğal ve yasal varisi o.

II.CADI: Bir oğlu var, Raguza'da iktisat ve denizcilik bilimi okuyan; diplomasını da almak üzere. Adı da Donalban.

MACBETT: Hiç duymadım ondan bahs edildiğini.

I. CADI: (*Macbett'e*) Onun adını boş yere ezberleme şövalye Macbett, unut gitsin, değmez aklında tutmaya hiç sözü edilmeyecek bundan sonra da. (*2. Cadi'ya*) Denizcilik değil, ticaret okudu, ama deniz ticareti de var tabii konusun içinde.

MACBETT: (*CADI'lara*) İpe sapa gelmez laflar bütün bunlar. (*Kılıcını çeker*) Geberin cadı karılar! (*Kılıcını havada döndürür; boşluğa hamleler yapar, CADI'ların tüyler ürperten sesleriyle güldükleri duyulur*) Şeytanın döller! (*CADI'lar kaybolurlar*) Gerçekten gördüm mü onları, gerçekten duydum mu? Yağmura, fırtınaya dönüşüverdiler. Ağaçların kökleri oldular.

I. CADININ SESİ: (*Yalnız bu kes bir kadın sesidir*) Rüzgar değilim ben. Düş değilim ben, Macbett, yakışıklı şövalye. Yakında yine göreceğim seni. Öğreneceksin benim gücümü, çekiciliğimi.

MACBETT: Bir bu eksikti... Bir bu eksikti. (*Kılıcıyla iki üç hamle daha yapar*) Bu ses de nereden çıktı? Bir yerden tanıyorum ben bunu. Ey ses, bir beden var mı senin? Bir yüzün var mı? Neredesin?

SES: (*Ahenkli*) Hemen yanındayım, yanı başındayım. Hem de uzaktayım. Yine görecekiz, Macbett.

MACBETT: Titriyorum, soğuktan mı acaba? İliklerime işleyen yağmurdan mı yoksa? Korkudan mı? Dehşetten mi? Yoksa bu sesin içinde uyandırdığı gizemli özlemden mi titriyorum? Büyüledim mi şimdiden? *(ses tonunu değiştirerek)* Yok canım, iğrenç cadılardı onlar. *(sesini tonunu yeniden değiştirerek)* Banco! Banco! Bu da nereye gitti? Buldun mu arabayı? Neredesin? Banco! Banco! *(sağdan çıkar. Sahne bir süre boş kalır. Fırtına hep devam etmektedir)*

I. CADI: *(II.Cadı'ya)* İşte geliyor.

II. CADI: Birlikte olmadıkları zaman hep birbirlerinin ardında dolaşıyorlar. Ya da birbirlerini arıyorlar. *(I. Cadı sahneden çıkmadan; II Cadı da sol tarafa saklanırlar Banco fondan girer.)*

BANCO: Macbett! Macbett! *(MACBETT'i bulmak için çevreyi arar)* Macbett! Buldum arabayı! *(kendi kendine)* sırsıklam oldum. Neyse biraz hafifledi yağmur.

(Uzaklardan bir ses duyulur)

SES: Banco! Banco beni çağırıyor gibi geldi. Burada beklemesi gerekirdi. Sabredememiş.

SES: Banco! Banco!

BANCO: Ben buradayım, Macbett! Sen neredesin?

SES: *(Daha yakından sağdan gelir.)* Banco! Banco!

BANCO: Geliyorum, asıl sen neredesin?

BAŞKA BİR SES: *(Deminkinden farklıdır, soldan gelir)* Banco!

BANCO: *(Sola doğru koşarken.)* Neredesin? Yol göster!

I. CADI'NİN SESİ: Banco!

BANCO: Macbett mi acaba çağırın beni?

II. CADI'NİN SESİ: Banco!

BANCO: Macbett'in sesi değil bu. *(İki CADI da aynı anda, cadı kılıklarıyla, saklandıkları yerden çıkarak, sağdan ve soldan, BANCO'nun çok yanına kadar sokulurlar.)* Bu da ne demek oluyor?

I. CADI: Selam, şövalye Banco, Macbett'in yoldaşı!

II. CADI: Selam, General Banco!

BANCO: Kimsiniz siz? Ne istiyorsunuz benden? İğrenç yaratıklar... Kadına benzer bir yanınız olmasaydı, kelleleriniz çoktan ayaklarınızın dibine düşmüştü, benimle alay ettiğiniz için.

I. CADI: Kızmayın, kızmayın General Banco.

BANCO: Nereden biliyorsunuz adımları?

II. CADI: Selam sana, Glamiss baronu unvanını alamayacak olan Banco!

BANCO: Baron olmam gerektiğini nereden biliyorsunuz? Alamayacağımı nereden biliyorsunuz?

Halkın ağzında dolaşan fısıltı ulaştı mı şimdiden ormanın ürpertisine dek?

Rüzgar ile fırtına yankıları mı oldular Duncan'ın sözlerinin? Glamiss baronu olamam zaten ben, çünkü Glamiss hala yaşıyor.

I. CADI: Glamiss atıyla birlikte boğuldu nehrin kabaran sularında.

BANCO: Bu tatsız şaka da ne demek oluyor? İkinizin de dillerinizi kopartırım sizin, isterseniz cadı olun, ne halt olursanız olun, moruk ikizler!

II. CADI: Şövalye Banco, Glamiss'i elinden kaçırdığın için Duncan senden hiç hoşnut değil.

BANCO: Nereden biliyorsunuz siz bunu? Yalnız o unvan bile şeref verirdi bana. Niçin bundan yoksun bırakmak istesin ki Duncan beni? Hayır, dürüştür Duncan. Tutar sözünü, söz verdi mi bir kez. Niçin Macbett'e versin o unvanı? Niçin cezalandırsın beni? Niçin bütün ödül ve ayrıcalıklar Macbett'in olsun?

II. CADI: Macbett senin rakibin, hem de hükümdarın gözüne girmiş rakibin...

BANCO: Yoldaşımdır o benim. Dostumdur. Dürüştür o.

İKİ CADI BİRLİKTE: (*Biraz uzaklaşıp, hoplayıp sıçrayarak*) Dürüştür o, diyor; dürüştür o, diyor. (*Gülerler.*)

BANCO: (*Kılıcını çekerek*) Anlıyorum sizin kim olduğunuzu, canavar yaratıklar! İğrenç cadı karılar! Siz dürüst ve sevgili hükümdarımız Duncan'ın düşmanlarının gönderdiği casuslarsınız! (*Kılıcıyla iki cadıyı ortalarından ikiye bölmek ister; CADI'lar kurtulurlar ve I.si soldan, II.si sağdan koşarak çıkarlar.*)

I. CADI: (*Çıkmadan önce*) Macbett hükümdar olacak! Duncan'ın yerini alacak!

II. CADI: Onun tahtına oturacak. (*Çıkar. BANCO, kılıcını sallayarak, CADI'ların peşinden sağa, sola koşar.*)

BANCO: Nereye yok oldunuz, lanetli koca karılar? Şeytanın dölleri! (*Sahnenin ortasına geçer; kılıcını kınına sokar*) Gerçekten gördüm mü onları, gerçekten duydum mu? Yağmura, fırtınaya dönüşüverdiler ağaçların kökleri oluverdiler. Kendi yarattığım bir düş müydü bu yoksa? Macbett! Macbett!

II. CADI'NIN SESİ: Banco, dinle beni, dinle beni. (*CADI'nın sesi gençleşir, ahenkleşir*) İyi dinle beni: sen geçemeyeceksin tahta. Ancak Macbett'ten daha büyük olacaksın. Macbett'ten daha büyük. Ülkemize bin yıl egemen olacak bir prensler soyunun atası olacaksın. Macbett'ten

daha büyük olacaksın, kralların babası, dedesi, atası olacaksın.

BANCO: Bir bu eksikti... Bir bu eksikti... (*Sağa, sola doğru bir kaç hamle daha yapar, sonra durur.*) Bu seste nereden çıktı? Bir yerden tanıyorum ben bunu. Ey ses, bir beden var mı senin? Neredesin?

SES: Hemen yanımdayım, yanı başındayım. Hem de uzaktayım. Ama yine göreceksin beni. Öğreneceksin benim gücümü, çekiciliğimi. Yakında görüşeceğiz, Banco!

BANCO: Titriyorum. Soğuktan mı acaba? İliklerime işleyen yağmurdan mı yoksa? Korkudan mı? Dehşetten mi? Bu sesin içimde uyandırdığı, anımsattığı bu gizemli özlem de ne olabilir ki... büyüledim mi yoksa şimdiden? (*Sesinin tonunu değiştirerek.*) Yok canım, iğrenç cadılardı onlar. Casus, dalavereci, nifakçı, yalancı karılar, koca karılar. Kralların babası olacaktım ben ha? Sevgili hükümdarımızın oğulları varken yerine ben mi geçeceğim. Kartaca'da okuyan Macol tahtın doğal ve yasal varisi değil mi? Ragusa'da yüksek ticaret öğrenimini tamamlayan Donalban'da öyle değil mi? Abuk sabuk laflar bunlarınki. En iyisi unutulmuş gitsin hepsini... (*Soldan MACBETT'in sesi duyulur.*)

MACBETT'İN SESİ: Banco! Banco!

BANCO: Bu Macbett'in sesi! Macbett! Hah, işte Macbett!

MACBETT'İN SESİ: Banco!

BANCO: Macbett!

(*BANCO, MACBETT'in sesinin geldiği sol tarafa doğru gider. Sahne bir süre boş kalır. Işık yavaş yavaş değişir ve sahneyi kaplar. Fonda, büyük yıldızlarla çevrili, çok parlak, çok büyük bir ay gittikçe büyür. Büyük bir üzüm salkımına benzeyen bir samanyolunun görünmesi de iyi olacaktır. Dekor oyunun ilerleyişiyle belirlenecek ve genişleyecektir. Ortasında ışıklı küçük bir pencere görünen bir şato kulesi fonda yavaş yavaş belirecektir. Sahnede oyuncular kadar dekorların rolü de önemlidir. - Bundan sonrasını sahneye koyucu isterse kullanır-*

DUNCAN, hiç konuşmadan sağdan sola doğru sahneyi bir boydan bir boya geçer. Arşidük soldan çıkar çıkmaz LADY DUNCAN girer ve sahneyi aynı yönde geçerek çıkar. MACBETT, konuşmadan sahneyi ters yönde geçer. Bir SUBAY, bir şey söylemeden sahneyi sağdan sola doğru geçer. Yine sağdan sola doğru, BANCO sahnedeki konuşmadan geçer. Bir kadın, konuşmadan sahneyi ters yönde geçer. Sahne bir süre boş kalır. Fondan BANCO girer.)

BANCO: Olamaz bu; yapamazlar bunu bana. Meğer gerçeği söylemiş cadı. Nereden aldı acaba haberi? Saraydan kim haber verebilir ki ona? Hem de bu kadar kısa zamanda. Doğa üstü güçleri mi var yoksa o cadıların? Bizim bilmediğimiz, alışılmamış güçleri? Ses titreşim dalgalarını almanın bir yolunu mu buldular yoksa? Ya da hani masallarda sözü edilen, konuşan ile dinleyeni anında bir birine bağlayan o hızlı yolu mu keşfettiler? Ya da uzaklardaki yüzleri ve görüntüleri iki metre önümüzdeymiş gibi yansıtan o aynaları mı icat ettiler? Yoksa, görüntüleri kaydedip bize canlı getirmek için görüşü yüzlerce, binlerce fersah ötelere yönelten dürbünleri mi var? İnsan kulağına kimsenin aklına gelmeyecek bir duyarlılık verip işitme gücüne arttıran aygıtları mı var yoksa? Arşidük'ün subaylarından biri geldi biraz önce, Glamiss'in öldüğünü ve haklarımın elimden alındığını bildirdi bana. Yoksa Macbett bir dalavere mi çevirdi bu unvanı elde etmek için? Bu dürüst dost, bu silah arkadaşı, bir kalles mi yoksa? Olabilir mi böyle bir şey? Kendisini korumak ve kurtulmak için göğüs gerdiğim tehlikeleri, gösterdiğim çabaları unutuverecek kadar nankör olabilir mi Duncan? Hiç kimseye güvenmem, kardeşimden bile çekinmem mi gerek? En sadık köpeğimden, içtiğim şaraptan kuşkulanmam mı gerek? Ciğerlerime çektiğim havadan kuşkulanmam mı gerek? Yok, hayır, hayır. Erdeminden ve dürüstlüğünden kuşkulanmayacak kadar iyi tanırım Macbett'i. Duncan kararını kesin tek başına vermiştir. Kimse telkin etmemiştir ona bunu. Ama gerçek yüzünü açığa vuruyor bu onun. Macbett'in daha haberi olmamıştır. Öğrenince geri çevirir, kabul etmez Glamiss'in unvanını. *(Sola doğru gider, sonra sahnenin ortasına gelir)* uzakları gördüler şeytanın canavar kızları. Geleceği de görmüş olabilirler mi? Tüm bu krallar soyunun atası olacağımı söylediler bana. Tuhaf, inanılmaz bir şey bu. Daha da fazlasını söylemelerini isterdim o cadı karıların. Gerçekten de biliyorlardır belki. Yine görmek isterdim onları. Göremiyorum. Oysa buradaydılar. *(Soldan çıkar. Sağdan MACBETT girer. Girmeden önce seslendiği duyulur.)*

MACBETT'İN SESİ: Yine hangi deliğe girdi bu hayvan herif? Buralarda görüldüğünü söylemişlerdi. Konuşmak isterdim onunla. Arşidük'ün bir habercisi beni saraya çağırıldı. Hükümdarımız, Glamiss'in öldüğünü, topraklarının kendisine, unvanınınsa bana kaldığını bildirdi. Doğrulanyor Cadıların söyledikleri. Bütün bunları Banco'dan alıp bana vermesini istemediğimi söylemeye çalıştım Duncan'a. Banco'nun bu unvana layık olduğunu; Hükümdarına iyi hizmet etmiş olduğunu; ayrıca ikimizin çok iyi dost olduğumuzu söylemeye çalıştım. Ama beni dinlemek istemedi. Bu unvanı kabul edersem sevgili yoldaşım Banco'nun dostluğunu yitirebilirim. Geri çevirirsem, bu kez de Arşidük'ün hoşuna gitmez. Hem hakkım var mı ona

boyun eğmemeye? Beni savaşa gönderdiği zaman boyun eğiyorum, ödül verdiğinde nasıl baş kaldırım. Onu küçük düşürmek olur bu. Banco'ya açıklamam gerek durumu... Zaten Duncan, Glamiss'in topraklarını kendi topraklarına kattığına göre, Glamiss baronu olmak servete kavuşmak demek değil; bir unvandan başka bir şey değil. Aslında hem Banco'yu görmek istiyorum, hem de görmeden önce biraz beklemek. Güç durumdayım. Nasıl bilebildiler o cadı karılar bütün bunları? Öbür söyledikleri de gerçekleşecek mi acaba? Olamazmış gibi görünüyor. Geleceği görmelerinin mantığı nedir? Çok bilmek isterdim. Beni tahta çıkartacak neden-sonuç zincirini nasıl açıklıyorlar acaba? Bu konuda ne diyeceklerini öğrenmek isterdim. Onlarla dalga geçmek için tabii.

(Soldan çıkar. Sahne bir süre boş kalır. Elinde kepeğiyle, açık renk giysili, hasır şapkalı bir kelebek avcısı soldan girer. Küçük siyah bir bıyığı bağı gözlüğü vardır; bir ya da iki kelebeğin peşinden koşar, sonra onları bırakıp bir üçüncüsünün peşine takılır ve koşarak sağdan çıkar. Sağdan BANCO girer.)

BANCO: Nerede bu cadı karılar? Glamiss'in öldüğünü söylediler, doğrulandı. Hakkım olan Glamiss baronu unvanının elimden alınacağını da önceden bildirdiler. Bir de bütün prensler ve krallar soyunun atası olacağımı da söylediler. Nasıl bilebildiler o cadı karılar bütün bunları? Soyumun geleceği üzerine söyledikleri de ötekiler gibi gerçekleşecek mi acaba? Geleceği görmelerinin mantığı nedir? Çok merak ediyorum. Soyumu tahta çıkartacak neden-sonuç zincirini nasıl açıklıyorlar acaba? Bu konuda ne diyeceklerini öğrenmek isterdim. Onlarla dalga geçmek için tabii...

(Soldan çıkar. Sahne bir süre boş kalır. Soldan MACBETT girer. Seyirci fark etmeden sahneye girmiş I. CADI sağda gizlenmiştir.)

VI. TABLO
MACBETT CADILARLA BİR ANLAŞMA YAPAR.

CADI: (kalın ve çatlak bir sesle, MACBETT'e) Macbett beni görmek istiyordun. (Işık CADI görünecek biçimde değişir. CADI, cadı giysileri içinde ve iki büklümdür; sesi kalındır; büyük bir sopaya dayanmaktadır; tarak yüzü görmemiş kirli beyaz saçları vardır.) Seni selamlarım Macbett.

MACBETT: (İrkilerek sıçrar ve içgüdüsel bir davranışla elini kılıcının kabzasına atar.) Demek oradaydın, lanetli cadı.

CADI: Çağırdın, geldim.

MACBETT: Savaş alanlarında korku nedir bilmedim hiçbir zaman. En usta süvariden bile çekinmemi korkmam. Top gülleri yanı başımda patladı. Alev alev yanan ormanlardan geçtim. Amiral gemisi batığı zaman köpekbalığı kaynayan denize atladım, yüzerek bir yandan da köpekbalıklarının karnını deştim, yine korkmadım. Ama bu kocakarının gölgesini görür görmez ya da sesini duyar duymaz, saçlarım diken diken oluyor. Sanki bir kükürt kokusu yayılıyor çevreye. Elimi kılıcıma bir silah olduğu için değil, silahtan üstün olduğu için, kabzasında haç olduğu için atıyorum. İyi tahmin etmişsin seni görmek istediğimi.

(I. CADI'yi II. CADI izlemektedir, ve aşağıdakiler replikler sırasında I. CADI'nın arkasından ortaya çıkacaktır. II. CADI, I. CADI'nın çok uzağında değildir, ama sahnede görüldükleri yerler arasında yine de belirli bir uzaklık olmalıdır. II. CADI, soldan sağa doğru yavaş yavaş ilerleyerek I. CADI'nın arkasındaki ışıklı çembere girebilir. I. CADI sahnede birdenbire görülmeli, projektör üzerine birdenbire çevrilerek onu karanlığın içinden çıkartmalıdır. II. CADI, sahnedeki öteki kişilerinin yanlarına gitmek için gereken birkaç adımı atmadan önce sahnede belirmiş olmalıdır; önce başı, sonra omuzları ve bedeninin geri kalanı ile sopası görülecektir. Işık oyunlarıyla büyütülen gölgesi fona düşecektir.)

I. CADI: (MACBETT'e) Seni duydum. Düşüncelerini okuduğum kadar duyarım da. Şu anda ne düşündüğünü, demin alçak sesle neler düşündüğünü, hepsini biliyorum. Gülmek, dalga geçmek için beni aradığına kendini inandırmak istiyordun. Ama korktuğunu itiraf ettin kendi kendine. Yürekli ol, şeytan aşkına! Büyük asker. Ne öğrenmek istiyorsun benden?

MACBETT: Bütün bu söylediklerinden sonra ne istediğimi senin benden iyi bilmen gerekir.

I. CADI: Bildiğim şeyler vardır, ama her şeyi bilemem. Bizim bilgimiz bile sınırlıdır. Yine de, kendi kendine yaptığın bütün açıklamalara ve tüm çabalarına karşın, elinde olmadan, tutkunun yüreğinde doğurduğunu anlayacak kadar okuyorum içini.

MACBETT: Ben Hükümdarıma hizmetten başka bir şey istemiyorum.

I.CADI: Kendi kendine büyük bir güldürü oynuyorsun!

MACBETT: Benim başka bir insan olduğuma inandırmak istiyorsun beni, ama başaramayacaksın.

I. CADI: Onun işine yarayan biri olmasaydın, ölümünü isterdi senin.

MACBETT: Yaşamım onun elindedir.

I. CADI: Sen onun için bir aletten başka bir şey değilsin. Gördün, Candor ile Glamiss'e karşı nasıl savaştırdı seni.

MACBETT: Haklıydı; baş kaldırmışlardı onlar.

I. CADI: Glamiss'in topraklarının hepsini, Candor'unkilerin yarısını kendi aldı.

MACBETT: Her şey hükümdarın malıdır. Hükümdar ile onun olan her şey de bizimdir. Herkesin adına o yönetir.

I.CADI: Hesapları uşaklarına tutturuyor.

II.CADI: Hi, hi, hi, hi!

MACBETT: (*II.CADI'yi görerek*) Bu da nereden çıktı?

I.CADI: Duncan balta tutmasını bile beceremez. Tırpan bile kullanamaz.

MACBETT: Ne biliyorsun?

I.CADI: Başkalarını savaşı gönderir ama kendisi savaşmayı bilmez.

II.CADI: Savaşa bir gitse, korkudan ödü patlardı.

I.CADI: Başkalarının karılarını almasını bilir ama.

II.CADI: Onlar da kamu malı mı sayılıyor, yani prensin malı?

I.CADI: Kendisi bir işe yaramaz ama herkesi kullanmayı iyi bilir.

MACBETT: Sizin yalanlarınızı, iftiralarınız dinlemeye gelmedim ben buraya.

I.CADI: Yalandan, iftiradan başka bir şey bilmiyorsak niçin gelip beni aradın?

MACBETT: Ben de onu düşünüyorum. Yanılmışım.

I.CADI: Öyleyse git buradan, Macbett...

II.CADI: İlgilendirmiyorsa bu seni...

I.CADI: Görüyorum duraksıyorsun, kalıyorsun.

II.CADI: İşine gelirse...

I.CADI: Senin için daha kolay olacaksa...

II.CADI: Yok olabiliriz biz.

MACBETT: (*Biraz daha kalın*) Şeytanın kızları, daha fazlasını öğrenmek istiyorum.

I.CADI: Kendine hakim ol. Hakim değilsin şu an kendine.

II.CADI: Eskiyen aleti çöplüğe atar Duncan. Sen de epey hizmet ettin ona.

I.CADI: Kendine bağlı olanları hor görür.

II.CADI: Korkak sayar onları.

I.CADI: Ya da enayi yerine koyar.

II.CADI: Kendisine kafa tutanlara saygı duyar.

MACBETT: Onlarla savaşır da. Başkaldıran Glamiss ile Candor'u nasıl yendi.

I.CADI: O yenmedi, Macbett yendi onları.

I.CADI: Glamiss ile Candor, senden sonra gelen sadık uşakları ve generalleriydi.

I.CADI: Onların bağımsızlıkları kanını beynine sıçratıyordu.

II.CADI: Geri aldı onlara verdiklerini.

I.CADI: Eli açıklığının güzel bir örneği.

II.CADI: Glamiss de, Candor da gururluydular, dik başlıydılar.

I.CADI: Soyluydu ikisi de. Dayanamazdı Duncan buna

II.CADI: Yürekliydiler de üstelik.

MACBETT: Ben II. bir Glamiss olmayacağım. Nede II. bir Candor. Onları yenecek başka bir Macbett yok.

I.CADI: Anlamaya başlıyorsun.

II.CADI: Hi, hi, hi, hi!

I.CADI: Gözünü dört açmazsan, gerektiği kadar bekleyecek, ondan sonra, senin yerine de bir başkasını bulacaktır, Macbett.

MACBETT: Dürüstlüğe, şerefe aykırı bir tek düşünce bile geçmedi şimdiye dek aklımın köşesinden. Boyun eğdim Hükümdarıma. Bu yasa tanrısaldır bizim için.

II.CADI: Silah arkadaşlarına karşı savaşarak lekeledin şerefini.

I.CADI: Ama onların ölümleri işine yarayacak.

II.CADI: Sana karşı kullanabilirlerdi onları.

I.CADI: Artık hiçbir engel kalmadı tahta aranda.

II.CADI: İtiraf et, sen de istiyorsun tahta çıkmak.

MACBETT: Hayır.

I.CADI: Saklama kendinden. Layıksın sen kral olmaya.

II.CADI: Bunun için yaratıldın sen; öyle söylüyor yıldızlar.

MACBETT: Daha çok siz getiriyorsunuz aklıma kötülüğe inen kaygan yokuşu. Kimsiniz siz? Nedir amacınız? Az daha düşecektim tuzağınıza. Kendime geldim artık. Çekilin geri! (*CADI'lar uzaklaşır.*)

I.CADI: Biz buraya senin gözlerini açmaya geldik.

II.CADI: Sana yardıma geldik.

I.CADI: Sadece iyiliğini istiyoruz.

II.CADI: Bir de adaletin gerçekleşmesini.

MACBETT: Git gide daha tuhaflaşıyor bu iş.

II.CADI: Hi, hi,hi, hi!

MACBETT: Demek gerçekten benim iyiliğimi istiyorsunuz, öyle mi? Demek adaleti bu derece önemsiyorsunuz? Siz çirkin kocakarılar, bütün kötülüklerin çirkinlikleriyle çirkinleşmiş cadılar, arsız moruklar, benim mutluluğum için yaşamınızı feda ederdiniz öyle mi? Ha, ha, ha!

I.CADI: Tabii, hi, hi, hi, tabii!

I.CADI: (*Değişmeye başlayan bir sesle*) Seni sevdiğimiz için Macbett.

II.CADI: Seni sevdiği için. (*Sesi değişir*) Ülke kadar, adalet kadar, halkın mutluluğu kadar sevdiği için.

I.CADI: (*Ahenkli bir sesle*) Yoksullara yardım etmek için. Acıyla yoğrulmuş bu ülkede barışı gerçekleştirmek için.

MACBETT: Bu sesi tanıyorum galiba.

I.CADI: Bizi tanıyorsun Macbett.

MACBETT: (*Kılıcını çekerek*) Son bir kez, emrediyorum, söyleyin kimsiniz! Yoksa keserim gırtlığınızı.

II.CADI: Boşuna yorma kendini.

I.CADI: Öğreneceksin, Macbett.

II.CADI: Sok kılıcını kınına. (*MACBETT denileni yapar*) Şimdi de iyi bak Macbett, iyi bak, dört aç gözlerini, kulaklarını. (*II.CADI, büyü yapar gibi, I.CADI'nın çevresinde dönmeye başlar. Hoplayıp sıçrayarak iki-üç kez döner; bu sıçramalar, iki CADI yeni kılıklarına girdikçe, zarif bir*

dansa dönüşecektir. Sonunda doğru dans yavaşlayacaktır. II.CADI, I.CADI'nin çevresinde dönerken) Quis, quid, ubi... quibus auxillis, cur, quomodo, quando. Felix qui potuit rengi cognoscere causas. Fist lux hio et nunc et fist voluntas tua... ad augusta, as agusta per agusta. (II.CADI, I.CADI'nin elindeki sopayı alarak uzağa fırlatır.) Alter ego surge, alter ego surge. (Bu an kadar hep iki büklüm olan I.CADI doğrulur. Bir değişim sahnesi olan bu sahnede I.CADI platonun ortasındadır, ve kuvvetli bir ışıkla aydınlatılması gerekir. II.CADI I.CADI'nin önündeyken ışıklı, arkasındayken gölgeli alanlardan geçerek döner. Biraz uzakta durmakta olan MACBETT gölgede ya da yarı gölgededir. Büyü etkisini gösterdikçe, MACBETT'in şaşkınlıktan irkildiği görülmelidir. II.CADI sopasını sihirli değnekmiş gibi kullanır: I.CADI'ya sopasıyla her dokunuşunda, I.CADI'da bir değişiklik olur. Bu büyü sahnesinin tümü, tabii, müzik eşliğinde oynanacaktır. En azından sahnenin başlangıcında kesik kesik bir müzik olmalıdır.)

II.CADI: (Aynı oyunu sürdürerek) Ante, aqud, ad, advarsuz... (Sopasıyla I.CADI'ya dokunur; I.CADI'nin eski püskü mantosu yere düşer. Ama altından yine eski püskü partial bir başka manto çıkar) Circum, circa, citra, cis... (I.CADI'ya sopasıyla bir kez daha dokunur; ikini manto da yere düşer. Bunun da altında, CADI'nin boynuna sarılmış veya yere kadar inen bir şal vardır.)

Contra erga, extra, infa... (II. CADI da vücudunu dikleştirir.) İnter, İnter, Juxta, ob... (Önünden geçerken I.CADI'nin gözlüklerini alır; dönmesini sürdürür.) Pones, pone, post et prater...

(I.CADI'nin eski şalını alır; şalın altından pırl pırl parlayan taşlar ve altınlarla işli çok güzel bir giysi çıkar.) Prope, propotor, per, secundum... (Müzik kesiksiz ve daha ahenkli olur; II. CADI, I.CADI'nin yapma sivri çekensini çıkartır.) Supra, versus, ultra trans... (I.CADI birkaç notalık bir şarkı söyler. Işık şarkı söyleyen CADI'nin yüzünü ve ağzını gösterecek gibi olmalıdır. I.CADI şarkısını keser. II. CADI bir saniyelik bir süre içinde, I.CADI'nin arkasından dolanmasından yararlanarak, elindeki sopayı atar.) Video melio meliora, deteriora sequer.

MACBETT: *(O da kendini havaya kaptırmıştır) Video meliora, deteriora sequer. (II.CADI hep I.CADI'nin çevresinde döner.)*

I.CADI

ve MACBETT: *(Birlikte) Video meliora, deteriora sequer.*

I.CADI

ve II.CADI: *(Birlikte) Video meliora, deretiora sequer. Video meliora, deretiora sequer. Video meliora, deretiora sequer. (İkinci cadı ş I. cadının maskesinin geri kalanını da çıkartır yani sivri bicimsiz burun ile sacları alır; durmadan cevresinde dönerken I. cadının elini bir asa verir*

başına da bir taç giydirir. I. cadı ş projektör ışıkları altında ışıktan hale içindeymiş gibi görünür. İkinci cadıda I. cadının arkasından geçerken bir hareketle, maskesini ve eski giysilerini atar. I. cadı bütün güzelliğiyle LADY DUNCAN olarak belirir. I. cadıda yine genç güzel olan bir kadın olan NEDİMEDİR.)

MACBETT: Oh haşmetmeap

(MACBETT, I. cadının ayaklarına kapanır NEDİME, LADY DUNCAN'ın arkasına alçak bir tabure yerleştirir. LADY DUNCAN bunun üzerine çıkacaktır. Ya da, bu yapılmazsa, LADY DUNCAN sağa doğru, yavaşça geri geri giderek oradaki bir yüksekliğe bütün görkemiyle ağır ağır çıkar. NEDİME, LADY DUNCAN'ın giysisinin uzun eteğini tutar, LADY DUNCAN hep bir haleyle çevrili gibidir. MACBETT ayağa kalkarak LADY DUNCAN'ın ayağına yeniden kapanacaktır.)

MACBETT: Mırabile vıso! Oh, madam!

(NEDİME bir çekişte LADY DUNCAN'ın şatafatlı giysilerini üzerinden alıverir. LADY DUNCAN, sırtında kırmızılı siyahlı kolsuz bir pelerin; elinde bir asa, öteki elinde NEDİME'nın vermiş olduğu hançer, pırl pırl parıldayan bikinisiyle kalır.)

NEDİME: *(LADY DUNCAN'ı göstererek)* In naturalibus.

MACBETT: Sızın köleniz olmak isterdim. Kulunuz, köleniz olayım.

LADY DUNCAN: *(Hançeri Macbett'e uzatarak)* Benim senin kölen olmam senin elinde. İster misin kölen olmamı? İşte, tutkunun yükselmemizin aracı. *(Dayanılmayacak kadar tatlı bir sesle)* Al bunu, yükselmek istiyorsan, beni istiyorsan. Yanlız kararlı davran. Sen elinden geleni yap. Şeytanda sana yardım eder. Bak, istek nasıl kabarıyor içinde, gizli tutkun ortaya çıkıp nasıl yakıp kavuruyor seni. Duncan'ı bu hançerle öldüreceksin. Onun benim yanımda olan yerini alacaksın. Senin metresin olacağım. Sende benim hükümdarım. Bu hançer'in üstünde hiç bir zaman çıkmayacak bir kan lekesi kalacak, basarını hep anımsa diye, birlikte gerçekleştireceğimiz daha büyük başarılarla girişme cesareti bul diye. *(MACBETT'i ayağa kaldırır.)*

MACBETT: Madam... Büyüğüm... Yanı buyucum benim.

LADY DUNCAN: Hala duraksıyor musun, Macbett?

NEDİME: *(LADY DUNCAN'a)* karar verdirin ona. *(MACBETT'e)* karar verin.

MACBETT: Madam, neden bilmiyorum ama... Olur mu acaba, doğru olur mu yapmamız...

LADY DUNCAN: (*MACBETT'e*) Yürekli olduğunu biliyorum. Yüreklilerinde zayıf yanları, korkaklıkları olabilir. Özellikle ölümcül suçluluk hastalığına yakalanmışlarsa, suçluluk acısı çekiyorlarsa. İyileştir kendini, kurtar kendini bundan. Bir başkası sana emrettiği zaman hiç çekinmedin, hiç korkmadın öldürmekten. Ama su anda korku sarabilir benliğini. Benim üzerime yükle, benim üzerime boşalt onu. Seni temin ediyorum sana söz veriyorum, bir kadından doğmuş hiç bir erkek yenemeyecektir seni; eğer orman bütün ağaçlarıyla bir orduya dönüşmez ve üzerine yürümezse, hiç bir ordu yenemeyecektir senin ordunu.

NEDİME: Bu da genellikle olanaksız bir şeydir (*MACBETT'e*) kendi kendinize yurdumuzu kurtarmak gerektiğini, yurdumuzu kurtarmak istediğinizi tekrarlayın. İkiniz el ele daha iyi bir toplum, yeni ve mutlu bir dünya kuracaksınız.

(Sahne yavaş yavaş kararır. MACBETT, LADY DUNCAN'ın ayaklarına yuvarlanır. Sahnede, göz kamaştırıcı çıplaklığıyla yalnız LADY DUNCAN görünür. NEDİME'nin söylediği su sözler duyulur: Omnia vincit amor.)

XII. TABLO
ARŞİDÜŞES İLE NEDİMESİ ALIŞILMIŞIN DIŞINDA BİR TAŞITLA YOLCULUĞA
ÇILARLAR.

(Sahne bir süre boş kalır. Aynı giysisiyle LADY MACBETT, NEDİME'siyle girer)

NEDİME: Gelinlikle çok güzeldiniz. Ya o durmadan avuçlarını patlatırcasına alkışlayan kalabalık! Ya o zarifliğiniz! Ya o görkemli görünüşünüz! Onunda çok güzel bir görünüşü vardı. Bayağı gençleşmiş, gepegenc olmuştu. Çok yakışmıştınız doğrusu birbirinize.

LADY MACBETT: Uyuyor şimdi. Kiliseden döndükten sonra içti, epey içti. Bu gecede büyük düğün şöleni var. Uykusundan yararlanalım. Çabuk ol.

NEDİME: Peki, hemen. *(Sağdaki kulisten bavulu alır, sahneye getirir.)*

LADY MACBETT: Köpekler paralasın bu kutsanmış kutsal tacı! *(Tacı fırlatır atar; göğsündeki haclı kolyeyi çıkartır.)* Cayır cayır yaktı her yerimi bu hac! Yara içinde göğüsüm. Ama lanetler, büyüler yükledim ona. *(Bu arada NEDİME bavulu acar ve cadıların eski giysilerini çıkartarak LADY MACBETT'e bunları giydirmeye baslar.)* İki gücün savası, yukarıdaki ile aşağıdaki güçlerin çarpışması hacın içinde olur. Hangisi daha güçlü çıkacak bu işten? Küçücük, ama içinde evrensel savasın yoğunlaştığı ne inanılmaz bir savaş alanı! Yardım et bana! Çöz, çabuk çıkart, dokunulmamışlık denen gülünç şeyin simgesi su beyaz giysiyi. Çabuk çıkart, yakıyor her yerimi. Neyseki kutsal ekmek dedikleri o nesne boğazıma takıldı kaldı; tüküreyim onu da. Akkor oldu boğazımda. Büyülü baharlı votka dolu matarayı ver bana. En taze sudur benim için bu doksan derecelik alkol. Azız resimlerini çıkartıp onlara dokundurduklarında, az daha bayılıyordum iki kez. Ama sonuna kadar dayandım. Püh, öptüm bile birini! Ne miğde bulandırıcı şeydi o öyle! *(Bu süre içinde NEDİME LADY MACBETT'in giysilerini çıkartır)* Sesler duyuyorum, çabuk ol.

NEDİME: Simdi, hayatım, simdi oluyor.

LADY MACBETT

YADA LCADI: Haydı, haydı, haydı! Kavuşayım yine partial giysilerime! *(Üstünde yalnız kırlı bir gömleğe benzer bir şey vardır.)* Eski giysime, bitli giysime. Kusmuklu önlüğüme. Çamurlu çizmelerimi giydirdi bana, çabuk! Çıkart su takma sacları! Kul rengi saclarıma kavuşayım! Çenemi de ver bana! Al su dişlerimi! Burnumu eskisi gibi sivri yap, ucu zehirli demir sopamı da ver bana. *(I. CADI YADA LADY MACBETT "Yardım et bana! Çöz, çabuk. Çabuk..." dediği*

andan başlayarak NEDİME onun her dediğini yapar. Metinde belirtildiği gibi eski püskü giysisini giydirir, kasmuklu önlüğünü bağlar, pis saclarını takar, takma dişlerini çıkartıp gösterir, sivri burnunu takar, vb...)

I. CADI : Çabuk ol! Daha çabuk!

II. CADI: Simdi, simdi bitiyor, hayatım.

I. CADI: Başka yerde bekleniyoruz. *(II. CADI bavuldan uzun ve eski bir sal çıkartır. Basına kul rengi pis bir peruka takarken, aynı anda, bir hareketle, salada bürünür. İki cadı artık iki büküm olmuşlar ve eski alaycı hallerine dönüşmüşlerdir.)*

Kendi giysilerimin içinde çok daha rahat hissediyorum kendimi.

II. CADI: Hi, hi, hi, hi!

(Bavulu kapar. İki birden ata biner gibi bavulun üstüne otururlar.)

I. CADI: Yapacak başka ısımız kalmadı artık burada.

II. CADI: Bununda üstesinden iyi geldik.

I. CADI: Her şeyi ayarladık, her şeyi kararlaştırdık.

II. CADI: Hi, hi, hi, hi! Macbett çıkamayacak ısın içinden.

I. CADI: Memnun olacak patron.

II. CADI: Ona her şeyi anlatacağız.

I.CADI: Başka bir görev vermek için bekliyor bizi.

II.CADI: Sıvısalım gidelim buradan artık! Uç, bavul, uç!

I.CADI: Uç, bavul, uç! Uç, bavul, uç!

(Öndeki I. cadı, direksiyon kullanır gibi hareketler yapar; gurultulu bir motor sesi ısıtılır. II.

CADI kollarını iki yana kanat gibi acar. Sahne kararır. Projeksiyonla bavulun sahnenin üzerinde uçtuğu görülür.)